

הלבנות שלוחין ושתפין פרק ט

א. השתפין כלן, והאריסין, והאפטרופין שמנו אותם בית דין על היתומים, והאשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית, או שהושיבה בעלה חנונית, ובן הבית כל אחד מאלו נשבע מדבריהם בטענת ספק: שמא גזל חברו במשא ומתן, או שמא לא דקדק בחשבון שביניהם.

ב. ולמה תקנו חכמים שבועה זו: מפני שאלו מורין לעצמן שכל מה שיקחו מנכסי בעל המעות ראוי הוא להם, מפני שטורחין ונושאים ונותנים; לפיכך תקנו להם חכמים שחיבין שבועה בטענת ספק, כדי שיעשו כל מעשיהן בצדק ואמונה.

ג. ואין אחד מכל אלו נשבע בטענת ספק, עד שיחשד המשביע אותן בשתי כסף, שהן שתי מעין שלכסף, כמו שיתבאר; אבל אם חשדן בפחות מזה, אינן נשבעין.

ד. מכאן הורו רבותי שאם מת השתף האחד, אין היורש יכול להשביע שתפו שלאביו בטענת שמא, שהרי אינו יודע הדבר שחשדו בו אביו בודאי, כדי שיחשד אותו זה היורש בשתי כסף. ויש מי שהורה שמשביע אותו היורש בטענת שמא; וכזה ראוי לדון, שהרי היורשין משביעין את האשה שנעשת אפטרופיה בחיי בעלה.

ה. אף על פי שאין שם עדים שזה שתפו או אריסו, אלא הוא מודה מפי עצמו ואמר שתפו או אריסו או בן ביתו אני, אבל לא גזלתני כלום הרי זה נשבע בנקיטת חפץ: שאין אומרים מגו לפטרו משבועה, אלא לפטרו מממון.

ו. איזה הוא בן הבית שיש לו להשביעו בטענת ספק זה שמכנים פועלים ומוציא פועלים, מכנים לו פרות ומוציא לו פרות. אבל בן הבית שאינו נושא ונותן, אלא נכנס ברגליו ויוצא בלכד אינו יכול להשביעו מספק.

ז. וכן אפטרופוס שמנהו אבי יתומים, אין היתומים משביעין אותו בטענת ספק. וכן האשה שלא נעשת אפטרופיה בחיי בעלה, ולא נשאה ונתנה אחר קבורת בעלה אין משביעין אותה מספק. וכן אם נשאה ונתנה בין מיתה לקבורה, אין משביעין אותה על זה שנשתמשה בו בין מיתה לקבורה: שאם אתה אומר תשבע על זה, לא תמכר לקבורה; ונמצא המת מתגול.

ח. המשלח ביד חברו חפץ למכרו, או ששלח בידו מעות לקנות לו סחורה או פרות אף על פי שלא נתן לו שכר על זה, ואין לו חלק ולא הנאה בשליחות זו, הואיל ונשא ונתן בממון חברו, הרי זה כבן בית; ויש לו להשביעו מספק שלא גזלו כלום בעת שהביא לו הסחורה שקנה, או המעות שמכר לו בהן.

ט. השתפין שנושאים ונותנים ביחד, או שהיה האחד נושא ונותן ומפקיד הסחורה או מקצתה או המעות עם השני בלא משקל ולא מנין ולא מדה הרי שניהם נכנסו לספק, ויש לכל אחד מהן להשביע חברו שבועת השתפין. אבל אם היה האחד הוא שנושא ונותן, והשני לא נתעסק עמו כלל אין נשבע אלא זה שנשא ונתן.

י. חלקו השתפין והאריסין, ונתגרשה האשה, ונפרד מעליו בן הבית, והביא לו השליח סחורה שקנה לו או מעות שמכר

לו בָּהֶן, וְשִׁתְּק, וְהִלְכוּ לָהֶם וְלֹא תִבְעוּ מִיָּד אֵינּוּ יָכוֹל לַחְזֹר
וְלִהְשָׁבִיעַ בְּטַעֲנַת סֶפֶק.

יא. אָבֵל אִם הִיְתָה לוֹ טַעֲנַת וְדָאִי מִשְׁבִּיעוֹ עָלֶיהָ, וּמַגְלִיל בָּהּ כָּל
מָה שְׁיִרְצָה. וְכֵן אִם נִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה אַחֵר זְמַן, בֵּין שְׁלִתוּרָה
בֵּין שְׁלִדְבֵּרִיהֶם, כְּגוֹן שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ שְׁתֵּף אוֹ בֶּן בֵּית פַּעַם אַחֶרֶת
הָרִי זֶה יָכוֹל לַגְלִיל עָלָיו שֶׁלֹּא גִזְלָתָנִי בְּשִׁתְּפוֹת זֶה שְׁבִינִינוּ, וְלֹא
כְּשֶׁהִיִּית שְׁתָּפִי אוֹ אֲרִיסִי אוֹ בֶּן בֵּיתִי אוֹ אֶפְטְרוּפִי בְּרֹאשׁוֹנָה.
וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.

יב. הַשְׁתָּפִין שְׁחָלְקוּ, וְנִשְׁאָר לָהֶם חֻבוֹת אֲצֵל אַחֲרִים אֵינָן
יְכוֹלִין לִהְשָׁבִיעַ זֶה אֶת זֶה מִסֶּפֶק: שֶׁהָרִי חָלְקוּ, וְהַחֹב שֶׁנִּשְׁאָר
דְּבַר יָדוּעַ הוּא; כָּל מָה שְׁיִפְרְעוּ, יִקַּח זֶה חָלְקוֹ וְזֶה חָלְקוֹ מִן
הַחֹב. וְכֵן אִם נִשְׁאָר לָהֶם מַעוֹת בְּכִיס, וְכִבֵּר יָדְעוּ אוֹתָן וַעֲדִין
לֹא נָטַל כָּל אֶחָד חָלְקוֹ אֵין מִשְׁבִּיעִין זֶה אֶת זֶה, שֶׁהַמַּעוֹת
כְּחֻלּוּקִין הֵם. וְכֵן אִם עָשׂוּ חֲשָׁבוֹן כָּל הַשְׁתָּפוֹת, וְנִשְׁאָר לְאֶחָד
מֵהֶן אֲצֵל חֲבֵרוֹ דְּבַר קָצוּב וְיָדוּעַ אֵף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא נָטְלוּ,
הָרִי חָלְקוּ.

יג. אָבֵל אִם נִשְׁאָר בִּינִיָּהֶם כָּל שֶׁהוּא מִן הַפְּרוֹת, וַעֲדִין לֹא חָלְקוּ
אוֹתָן וְלֹא יָדְעוּ מִשְׁקָלָם, אוֹ שֶׁנִּשְׁאָר בִּינִיָּהֶם צַד מִן הַשְׁתָּפוֹת
שֶׁלֹּא עָשׂוּ בוֹ חֲשָׁבוֹן, וְלֹא יָדַע כָּל אֶחָד מֵהֶן כַּמָּה חָלְקוֹ הַמְּגִיעוֹ
הָרִי הַשְׁתָּפוֹת קִיַּמַת עָדִין, וּמִשְׁבִּיעִין זֶה אֶת זֶה.

יד. מִי שֶׁתִּבַּע חֲבֵרוֹ אַחֵר חָלְקָהּ, אֵינּוּ יָכוֹל לִהְשָׁבִיעַ אֵלָּא עַל
יָדֵי גִלְגּוּל כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ; אָבֵל יֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סֶתֶם עַל מִי שֶׁגִּזְלוּ
כְּלוּם כְּשֶׁהָיָה שְׁתָּפוֹ אוֹ אֲרִיסוֹ אוֹ בֶּן בֵּיתוֹ, וְלֹא יוֹדֵה בְּמָה שֶׁגִּזַּל.